

Bemærkninger til forslaget

Almindelige bemærkninger

De uddannelsessøgende er, efterhånden som de forlader uddannelsessystemet, urimeligt gældtyngede – og mange er i fare for at lide en personlig rentedød.

Låneandelen andrager en stor del af uddannelsesstøtten, formentlig noget over halvdelen af støtten (stipendieandelen udgør således f.eks. kun 18 pct. af indkomsten for studerende ved Odense universitet ifølge socialundersøgelser). Tilbagebetalingsbyrderne er efterhånden ganske kolossale, især som følge af ændringen til udelukkende banklån i 1975 og de lange studietider, som betyder ganske kraftige rentebyrder. Lånesystemet, især de dyre banklån, er yderst kritisabelt, især fordi lånebyrdeudsigterne formentlig afskrækker mange fra at gå i gang med en uddannelse (jfr. også Danmarks statistiks undersøgelse angående indkomsterne for ikke-uddannelsessøgende i samme aldersgrupper og undersøgelserne vedr. overgang fra folkeskole til erhverv/fortsat uddannelse). De efterhånden ret kolossale tilbagebetalingsbyrder skal også ses på baggrund af, at det ikke længere er så »lyse« udsigter, der venter efter endt uddannelse, med akademikerarbejdsløshed og relativt lave beyndelseslønninger for de fleste akademikergrupper. Således er akademikerlønningerne generelt blevet udlignet noget i forhold til andre indkomstgrupper (jfr. CURs undersøgelse omkring livslønninger m.m. for en række forskellige lønmodtagergrupper, hvortil jo kommer, at en del bliver arbejdsløse og må leve af understøttelse). Lånebyrderne er meget høje for de færdiguddannede kandidater.

I rapporten fra RUC fra foråret 1983 er det således beregnet, at de studerende skylder 8.167,6 mill. kr. fordelt på ca. 187.000 låntagere. 8.048 skylder over 150.000 kr. væk, hvilket er en stigning fra 3.522 i perioden 31. december 1981 til 31. december 1983. Procentuelt er dette en stigning fra 1,7 pct. til 4,3 pct. af låntagerne. Antallet må forventes at stige ganske kraftigt i de kommende år. Samtidig skal gældsbyrden for de nye rentelettede

statslån lægges til. Det drejede sig pr. 31. december 1983 om ca. 460 mill. kr. Generelt er tendensen, at færre tager banklåne, men at den enkeltes lånstørrelse stiger kraftigt.

Tilbagebetalingen bliver mere og mere umuliggjort på grund af gældens størrelse. Således bliver der indfriet betragtelige beløb af Statens Uddannelsesstøtte på lån, der ikke kan tilbagebetales af skyldnerne. Alene i 1983 drejede det sig om 167,741 mill. kr. fordelt på 3.306 debitorer.

Forslaget er med visse ændringer en genfremsettelse af et i folketingsåret 1980–81 fremsat forslag, se Folketingstidende 1980–81, forhandlingerne sp. 1416 og 3368 samt tillæg A sp. 1713.

Økonomiske konsekvenser

Bankernes indtjening på statsgaranterede banklån (beregnet som de udstedte garantier gange forskellen mellem diskonto og udlånsrenten på disse lån) er nu 400–500 mill. kr. årligt. Når herfra trækkes administrationsudgifter m.v. og skattebetaling (midlerne er under ingen omstændigheder risikobelagt), fremkommer efter forslagsstillernes skøn en nettofortjeneste på ikke under 250 mill. kr. pr. år.

SF har den 3. oktober 1984 fremsat et lovforslag om ændring af lov om påligning af indkomst- og formueskat til staten (ligningsloven). (Bankers og sparekassers opgørelse af kursavancer), lovforslag nr. L 2. Gennemføres dette lovforslag, vil staten det første år opnå et provenu på ca. 700 mill. kr. Dette provenu foreslås anvendt til finansiering af gældssaneringen. I de følgende år må der afsættes midler på finansloven til dækning af udgifterne.

Bemærkninger til de enkelte punkter i forslaget

Ad 1

Statens Uddannelsesstøtte opgjorde pr. 31. december 1984 den samlede lånoptagelse til ca. 8,2 mia kr. Der er truffet afviklingsaftale for 5.102,3 mill. kr. af disse. Afviklingsaftalerne fordeler sig på 128.636 konti. Den gennemsnitlige gæld har således for disse posters vedkommende været ca.